

Objekt/verksamhet

Hammarland kommuns socialförvaltning
Klockarvägen 3
Hammarland

Beslut

ÅMHM uppmärksamgör Hammarland kommun med stöd av 57 § socialvårdslagen¹ om att personlig assistansservice ska ordnas i enlighet med 8 d § handikappservicelagen².

Motivering

Enligt handikappslagen 8 d § finns det tre olika alternativ för kommunen att ordna personlig assistansservice för en gravt handikappad person:

- kommunen ersätter den gravt handikappade för de kostnader som avlönandet av en personlig assistent föranleder samt de övriga skäliga och nödvändiga utgifter som anlitaandet av en assistent föranleder
- kommunen ger den gravt handikappade en servicesedel som uppgår till ett skäligt värde och med vilken personen i fråga kan skaffa assistentservice
- kommunen skaffar den gravt handikappade assistentservice av en offentlig eller privat serviceproducent eller genom att själv ordna servicen eller ingå avtal om servicen med en annan kommun eller andra kommuner

Kommunen ska enligt 8 d § handikappservicelagen då den beslutar på vilket sätt personlig assistansservice ska ordnas för klienten beakta klientens egna åsikter och önskemål om på vilket sätt personlig assistansservice ska ordnas samt det i serviceplanen definierade individuella hjälpbehovet och klientens livssituation i sin helhet. I detaljmotivering till 8 d § (RP 166/2008, 33) konstateras att klientens självbestämmanderätt ska respekteras i frågan för att på bästa sätt främja klientens självständiga liv och medbestämmande och så att assistansen motsvarar klientens individuella hjälpbehov och livssituation.

¹ Socialvårdslagen (FFS 710/1982) tillämplig genom landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riks författningar om socialvård

² Lagen (FFS 380/1987) om service och stöd på grund av handikapp, handikappservicelagen, tillämplig på Åland genom landskapslag (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp

ÅMHH bedömer utifrån det enkätsvar som inlämnats av Hammarlands kommun inom ramen för myndighetens tillsynsprojekt, gällande val av sättet att ordna personlig assistansservice för en gravt handikappad person (Dnr 2014-0569), att det finns brister i kommunens förfarande vid ordnandet av assistansservice. Kommunen anger att man ordnar personlig assistansservice som kommunens egen service för alla gravt handikappade personer i kommunen. Kommunen uppger även att ”kommunen sköter arbetsgivarrollen via avtal med klienten”. Från avtalet som på begäran har tillställts ÅMHH framgår att det är klienten som är arbetsgivare för den personliga assistenten och att arbetsgivaren överlåter ombesörjningen av lönehanteringen till Hammarlands kommun enligt överenskommelse.

ÅMHH noterar otydligheter i Hammarlands kommuns uppfattning om arbetsgivaransvar i fråga om personlig assistansservice. Kommunen skapar en egen modell genom att blanda ihop de två alternativa sätten att ordna personlig assistansservice. ÅMHH konstaterar att utifrån otydligheter gällande arbetsgivaransvaret kan inte kommunens information till personer med gravt handikapp om de alternativa sätten att ordna personlig assistansservice anses vara lagenlig. Då Hammarland kommun har ansett sig sköta arbetsgivarrollen trots befintliga arbetsavtal mellan klienten och assistenten har inte ÅMHH:s frågeformulär nått klienterna som det facto är arbetsgivare för sin personliga assistent. Det är även oklart hur kommunen utreder klienters förmåga och vilja att fungera som arbetsgivare för sin personliga assistent.

ÅMHH anser att Hammarlands kommun ska förtydliga innehållet för arbetsgivaransvar och informera klienterna om de tre lagenliga alternativen att ordna personlig assistansservice med hänvisning till kommunens informationsskyldighet utifrån 5 § klientlagen³ och 5 § förvaltningslagen⁴. Hammarland kommuns nuvarande förfarande begränsar klienternas möjlighet till att uttrycka sin åsikt och sitt önskemål om det lämpligaste sättet att ordna personlig assistansservice. Därmed riskeras att assistansservice inte på bästa sätt främjar klientens självständiga liv och medbestämmande och att den inte motsvarar klientens individuella hjälpbehov och livssituation, vilket är en viktig utgångspunkt i handikappservicelagen.

Enligt detaljmotivering till 8 d § (RP 166/2008, 33) förutsätter ordnandet av assistansservice enligt arbetsgivarmodellen att den gravt handikappade personen har förmåga och vilja att vara verksam som arbetsgivare. Skötseln av arbetsgivarplikerna förutsätter under alla omständigheter att den gravt

³ Lag (FFS 812/2000) om klientens ställning och rättigheter inom socialvården, klientlagen, tillämplig på Åland genom landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård

⁴ Förvaltningslag (2008:9) för landskapet Åland

handikappade har beredskap att ha kontroll över sitt liv och att fatta egna beslut. Lagförarbetet betonar vidare att det hjälpbehov som ett handikapp eller en sjukdom orsakar kan påverka situationen då det avgörs om en gravt handikappad har möjlighet att svara för arbetsgivarskyldigheterna eller om det är motiverat att anvisa den handikappade assistansservice enligt de två andra alternativen. Enligt 8 d § 3 mom. handikappslagen ska kommunen vid behov handleda och bistå klienten i frågor som gäller avlönandet av en assistent.

Bakgrund

ÅMHH har under 2014 utfört ett tillsynsprojekt (Dnr 2014-0569) med fokus på ordnandet av personlig assistansservice utifrån bestämmelserna i 8 d § handikappservicelagen. Enkätsvaren tyder på brister i Hammarland kommuns förfarande vid beslut om hur den personliga assistansservicen till klienten ska ordnas.

ÅMHH utövar tillsyn över handikappservicen enligt 3 § landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

Besvär

Enligt 57 § socialvårdslagen får ändring i beslutet inte sökas genom besvär.

Beslutet justeras omedelbart.

För Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

Ketzia Karring
Vik. myndighetschef
Beslutande

Sirpa Mankinen
Social- och hälsovårdsinspektör
Föredragande

För kännedom

Socialnämnd Hammarland kommun